doi: 10.31470/2309-15-17-2019-1-82-93 УДК 821.161.2 – 6.09

Оксана Свириденко
ORCID iD: orcid.org/0000-0001-9287-5768
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української і зарубіжної літератури та методики навчання
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державнийпедагогічний університет імені Григорія Сковороди»,
вул. Сухомлинського, 30, 08401,
м. Переяслав-Хмельницький, Україна,
o.svyrydenko@ukr.net

«СКОТСКИЙ БУНТ. ПИСЬМО МАЛОРОССИЙСКОГО ПОМЕЩИКА К СВОЕМУ ПЕТЕРБУРГСКОМУ ПРИЯТЕЛЮ» М.КОСТОМАРОВА ЯК ЛІТЕРАТУРНА МІСТИФІКАЦІЯ

У статті йдеться про містифікацію як різновид літературної гри в українській романтичній традиції. Зазначається, що саме гра створювала умови для дистанціонування від недосконалого світу, а ігрова поведінка давала можливість зберегти себе в умовах жорсткої цензури й постійних політичних репресивних заходів. У контексті теорії літературної гри аналізується нарис «Скотский бунт. Письмо малороссийского помещика к своему петербургскому приятелю» М.Костомарова.

***Ключові слова**: українська романтична традиція, літературна гра, «Скотский бунт. Письмо малороссийского помещика к своему петербургскому приятелю».*

В статье говорится о мистификации как разновидности литературной игры в украинской романтической традиции. Отмечается, что именно игра создавала условия для дистанцирования от несовершенного мира, а игровое поведение давало возможность сохранить себя в условиях жесткой цензуры и постоянных политических репрессивных мер. В контексте теории литературной игры анализируется очерк «Скотский бунт. Письмо малороссийского помещика к своему петербургскому приятелю» Н.Костомарова.

***Ключевые слова**: украинская романтическая традиция, литературная игра, «Скотский бунт. Письмо малороссийского помещика к своему петербургскому приятелю».*

 © Свириденко Оксана, 2019

In the article, it is referred to mystification as a type of literary game in Ukrainian romantic tradition.

The author mentions that Ukrainian Romantic Period is marked with the emergence of a great number of writerly mystifications, pseudonyms, masks and codes. The artists-romanticists' game behavior also brought about a special attitude to the letter, which was often used for purposes other than intended. Therefore, while at first sight it was an unremarkable, «marginal» form, it often contained significant ideas. Game views on the world, peculiar to Romantic Period, also marked romantic epistolary works and it manifested in the emergence of the original letters-mystifications, whose authors presented themselves to the public wearing masks and often declaring spiteful and even inappropriate ideas.

The author points out that it was the game that opened the way to the distancing from the imperfect world. The game behavior made it possible to save yourself in the conditions of strict censorship and continuous political punitive measures. M. Kostomarov's essay «The Farm Animals' Revolt. Little Russian Landlord's Letter to his St. Petersburg's Friend» is analysed in the scope of the literary game theory.

The author proves that this mystification played a conspiratorial role. M.Kostomarov realized that his phantasmagoria was critical and disrupting. That is why he referred to its author as I.Bohucharov (this was one of M.Kostomarov's pseudonyms). In the paper, it is mentioned that in the essay the author presented severe criticism of the nihilistic, authoritarian and inhuman tendencies of the Russian revolutionary movement taking place in 1870s. Using the allegorical images of social «animals», the author showed an inevitable degradation of those days' revolutionary practice and government administration, because they ignored mental, ethical and humanistic rules of people's life.

***Key words**: Ukrainian romantic tradition, literary game, «The Farm Animals' Revolt. Little Russian Landlord's Letter to his St. Petersburg's Friend».*

Постановка проблеми. Доба українського романтизму позначена появою цілої низки письменницьких містифікацій, псевдонімів, масок та шифрів. Ігрова поведінка митців-романтиків спричинила також специфічне ставлення, зокрема, до листа, який досить часто використовувався не за призначенням, а відтак, будучи непримітною, «маргінальною», на перший погляд, формою, досить часто уміщував далеко немаргінальні ідеї. Ігровий погляд на світ, притаманний добі романтизму, позначився й на романтичній епістолярній практиці, що знайшло свій вияв в появі самобутніх листів-містифікацій, автори яких поставали перед широкою аудиторією, прикриваючись маскою й проголошуючи нерідко гострі чи навіть крамольні думки. Слід зауважити при цьому, що лист-містифікація не був винаходом власне романтиків, а

існував з часів Давньої Греції. Античні письменники задля заохочення мистецтва стилізації розповсюджували епістоли-містифікації семи грецьких мудреців: Фалеса, Солона, Піфагора, Платона, Фемістокла, Демосфена, Гіппократа, а також дискредитаційні листи Епікура, автором яких був Діотім (Гром'як, 1997: 50).

При цьому, як стверджує Г.Грабович, існування такого явища, як літературна містифікація в жанровій системі літератури, свідчить про високий рівень розвитку цієї літератури (Грабович, 1993: 12). Тож існування листів-містифікацій в українській романтичній епістолярній традиції дає підстави говорити про високий рівень її розвитку. Утім, аналізоване явище залишилося фактично поза увагою дослідників, що й зумовило вибір теми пропонованого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Починаючи з 90-х років минулого століття, з'являється низка ґрунтовних дисертаційних досліджень, у яких здійснено спробу багатоаспектного аналізу письменницького епістолярію. Частина цих досліджень (маємо на увазі праці І.Григоренко, Т.Заболотної, М.Пангелової, І.Котяш та ін.) присвячена епістолярним доробкам окремих митців (йдеться про Панаса Мирного, І.Франка, С.Черкасенка, В.Винниченка, У.Самчука та ін.) чи окремим явищам (наприклад, вивчення епістолярної літературної критики, яке здійснила Л.Вашків) у національній епістолярній традиції. У цьому контексті вирізняються наукові студії, у яких здійснено спробу цілісного розгляду епістолярного жанру в українській літературі. Мовиться про дисертації М.Назарука, В.Кузьменка, Г.Мазохи, А.Ільків. Тобто маємо ґрунтовні дослідження, які у своїй сукупності цілісно прописують історію та специфіку письменницького листування в Україні. При цьому дослідники фактично обходять увагою і романтичну епістолярну традицію, і наявність містифікацій у ній.

Постановка мети. Мета дослідження – проаналізувати нарис М.Костомарова «Скотский бунт. Письмо малороссийского помещика к своему петербургскому приятелю» в контексті теорії літературної гри, а водночас на тлі романтичної епістолярної традиції у її власне українському варіанті.

Виклад основного матеріалу. Романтикам, як згодом і модерністам, був притаманний ігровий погляд на світ. Загальновідомо, що теорія гри вперше отримує розвиток ще в античні часи. Йдеться насамперед про діалог Платона «Закони», у якому автор закликав жити граючи, та діалог «Політик», де термін «гра» використовувався на позначення різних видів мистецтва. Згодом свій розвиток теорія гри знаходить у західноєвропейській естетиці кінця XVIII століття. Зокрема, на взаємозв'язку гри і художньої діяльності наголошував І.Кант. У «Критиці здатності суджень», міркуючи про мистецтво, автор говорить про і вільну гру пізнавальних можливостей (Кант, 1966: 327), і про вільну гру уяви (Кант, 1966: 338), і про гру ідеями (Кант, 1966: 339). Щоб

осмислити суть феномену мистецтва, І.Кант порівнює мистецтво з ремеслом, послуговуючись при цьому поняттям «гра». «*Мистецтво*, – писав І.Кант, – відрізняється і від *ремесла*; перше називається *вільним*, а друге можна назвати *мистецтвом для заробітку.* На перше дивляться так, як ніби воно могло б виявитися (вдатися) доречним лише як гра, тобто як на заняття, яке приємне саме по собі» (курсив автора) (Кант, 1966: 319). Кантівська теорія гри знайшла свій самобутній розвиток у Ф.Шіллера, який у «Листах про естетичне виховання» розглядав гру як вільну діяльність цілісної особистості. «Людина грає лише тоді, коли вона є людиною в повному розумінні цього слова, і вона буває сповна людиною лише тоді, коли грає» (Шиллер,1957: 302), – писав Ф.Шіллер, проголошуючи при цьому естетичну гру найвищою формою гри взагалі.

Ідеї І.Канта були підхоплені теоретиками й практиками романтичного типу творчості. У І.Канта, як зазначає Б.Шалагінов, романтики взяли той елемент його вчення, що інтелектуальна діяльність «не обов'язково зводиться до раціонального пізнання й у грі вона зовсім не втрачає свого високого статусу» (Шалагінов, 2010: 39). Тож періоди преромантизму й романтизму створили умови для появи найрізноманітніших підробок та містифікацій. Серед найвідоміших підробок цього часу – «Пісні Оссіана», автором яких був Дж.Макферсон, Краледворський та Зеленогорський рукописи, автором яких виявився В.Ганка, «Історія русів», дійсним автором якої був О.Конiський. Талановитими містифікаторами були В.Скот, який упродовж десяти років «ховався» від читача, О.Пушкін, який до своєї трагедії «Скупий лицар» додав підзаголовок «Сцени із Ченстонової трагікомедії», а також приховував той факт, що є автором поезії «Будиночок в Коломні». До містифікацій, якими захоплювалися романтики, належить поетична збірка Ш.О. де Сент-Бева «Життя, вірші і думки Жозефа Делорма», автором якої нібито був померлий у молодому віці поет, а також збірка П.Меріме «Гусла».

Як свідчить епістолярій, містифікатором був і Т.Шевченко, який створив кобзаря Тараса Дармограя, що був «автором» повістей «Княгиня» та «Прогулка с удовольствием и не без морали». Кореспонденції Т.Шевченка налаштовують на думку, що К.Дармограй – це не стільки псевдонім письменника, скільки його невеличка містифікація, на що вказує Т.Шкарлута (Шкарлута, 2016: 35-36). Так, в одному з листів до М.Осипова Т.Шевченко писав про Дармограя як про свого близького приятеля, свого бідного protégé, захищаючи його від нападок критиків: «Кстати о Дармограе: вы сделали замечание на его «Княгиню», совершенно согласное с моим замечанием: недостаток отделки в подробностях, и то большой недостаток. Но этот рассказ – один из первых его ученических этюдов. Попишет еще годок-другой, даст Бог, этот недостаток уничтожится. Ведь и столпы всемирной литературы, я думаю, так же начинали, как и мой бедный protégé, а это действительно так.

Кроме меня, у него совершенно никого нет, к кому бы он мог обратиться. Он, что называется, круглый сирота. Прислал он мне еще один рассказ под названием «Варнак». Этот уже, кажется, немного круглее, но все-таки заметен тот же недостаток. Он, кажется, вовсе не читает великого шотландца. Да и где его взять в этом Богом забытом краю? Выписать? Он беднее меня, а выпросить не у кого» (Шевченко, 2003: 106). До викриття своєї містифікації Т.Шевченко вдавався у листах до М.Лазаревського та С.Гулака-Артемовського (лист від 5-30 листопада 1856 року), де ідентифікував себе з Дармограєм (Шевченко, 2003: 113). Окрім конспіративної функції (повість «Княгиня» була створена в період, коли Т.Шевченку заборонено було писати; до того ж, це були його перші прозові твори, тому митець, остерігаючись критичних відгуків, не бажав підписувати їх власним ім'ям та прізвищем), ця містифікація, на думку науковців мала ще й інші функції. Йшлося, як стверджує О.Забужко, про елемент ігрової змагальності: «Ця прибрана Шевченком і водночас відчужена ним од себе «маска», призначена головно на те, аби на свій лад «вторувати», «переспівувати» в російську мовно-культурну традицію Кобзаря автентичного – ліричного героя української поезії. Є тут явний елемент ігрової змагальности, з якої, як довів Й. Гейзінґа, в духовному онтогенезі людства й починалась поезія в широкому сенсі», – констатує дослідниця (Забужко, 2006: 51).

Утім, ігровий елемент і гра заради гри (коли йдеться про містифікацію у літературі українського романтизму) – це радше виняток, аніж тенденція. Ведучи мову про містифікацію як різновид літературної гри в українській традиції, варто брати до уваги той факт, що українська людина першої половини XIX століття перебувала в екзистенційній ситуації неможливості примирення з існуючою дійсністю. При цьому саме гра створювала умови для дистанціонування від недосконалого світу, а ігрова поведінка давала можливість зберегти себе в умовах жорсткої цензури й постійних політичних репресивних заходів.

Говорячи про ігрове начало в українській епістолярній практиці, слід зважати на той факт, що в епоху романтизму, як зазначає Я.Поліщук у студії «Авторство і гра», українськими митцями було утверджене народницьке поняття автора «як Божого медіума, національного пророка, проповідника вищих істин. Так, у свідомості творців української літератури першої половини XIX ст. (І. Котляревського, П. Гулака-Артемовського, Є. Гребінки, М. Костомарова, Т.Шевченка та ін.) панувало уявлення про вираження автором духу й характеру цілого народу» (Поліщук, 2013: 2). Власне цією обставиною була зумовлена і функція можливих містифікацій, наявних у літературі українського романтизму, і функція українських авторських псевдонімів. Автор першої половини XIX століття – «маєстатичний» (Я.Поліщук), тож він театралізував свою особу, маскував свою ідентичність не заради самодостатньої гри із читачем, а з метою приховування авторства перед безпосередньою

політично-цензурною загрозою, а можлива містифікація завжди відігравала так звану конспіративну функцію. Тобто це була гра не заради гри, не містифікація заради містифікації, а гра та містифікація заради самозбереження та втаємниченого прописування програми подальшого поступу нації.

Питання літературної містифікації залишається на сьогодні одним із найменш досліджених у вітчизняній науці. М. Наєнко у студії «Інтим письменницької праці» пише: «Містифікатора можна вважати загалом щедрим чи благородним автором, адже він під написаним твором ставить не своє, а чиєсь, часом – вигадане, прізвище. Відтак ним керують нібито не егоїстичні, а альтруїстичні, безкорисливі прагнення, однак за всім цим стоїть далеко не безкорислива мета. Містифікації в усіх випадках несуть у собі певний політичний чи суто літературний заряд, завдання якого – скомпрометувати, знищити якогось супротивника. Рідше містифікатор вдається до легкої іронії, щоб просто когось розіграти, вказати комусь із колег-письменників на вразливість його стилю, проблематики творів тощо. Основне знаряддя в містифікатора – стилізація, за допомогою якої він творить образ того автора, який «стилізується». Ширший аспект цієї проблеми – стилізація епохи чи певного періоду в історичній епосі. Містифікатору в цьому випадку доводиться наслідувати стильову традицію цілого комплексу джерел, документів, авторів...» (Наєнко, 2013: 237). Ю.Ковалів стверджує, що найважливішою для містифікатора є постать вигаданого автора: «Літературна містифікація – зумисне введення в оману, приховування справжніх намірів; літературний твір, автор якого прихований або асоціюється з певним реальним, іноді вигаданим письменником […]. До містифікацій належать імітовані пам'ятки літератури, приписування текстів певним авторам, введення постаті вигаданого автора» (Гром'як, 1997: 50). На думку О.Романенко, «літературна містифікація – це семантична і стилістична гра, правила якої, як і систему кодів, за допомогою яких її можна розкрити, встановлює не тільки автор, а й епоха, в межах якої було створено текст» (Романенко, 2014: 52).

У цілому містифікація, за спостереженнями Т.Шкаралути, може виконувати такі функції, як міфотворча, конспіративна, заміщення, терапевтична, трансформації текстуального простору, випробування нових художніх орієнтирів засобами пародії і гри, а також провокативну функцію (Шкаралута, 2016: 55-56). При цьому слід зазначити, що в українській романтичній епістолярній традиції містифікація, з огляду на національні реалії та «маєстатичність» автора, виконувала насамперед функцію конспіративну.

Оригінальною містифікацією постає нарис М.Костомарова «Скотский бунт. Письмо малороссийского помещика к своему петербургскому приятелю», що виконувала конспіративну функцію. Усвідомлюючи гострополітичний, підривний характер своєї

фантасмагорії, М.Костомаров приписував її авторство І.Богучарову (один із псевдонімів М.Костомарова, інші псевдоніми і криптоніми: Ієремія Галка, Николай Н., Равви, Н.К., Н.К-ва та ін.). Так, маючи намір надрукувати «Скотский бунт» на сторінках тижневика «Газета А.Гатцука», М.Костомаров у листі до редактора писав про І.Богучарова як про свого давнього знайомого: «Богучаров кланяється Вам; він надіслав би вже з тиждень тому назад «Скотской бунт», але ж Ви пишите, що лікування забороняє Вам займатися [справами], то просив мене запитати Вас: надсилати одразу ж чи опісля» (Костомаров, 1880: 1). В іншому листі до цього ж таки адресата, зважаючи на попередні відмови інших редакторів (нарис було вперше опубліковано лише в 1917 році), М.Костомаров намагався скоригувати можливу (негативну) реакцію А.Гатцука на «Скотский бунт», а тому охарактеризовував «лист» малоросійського поміщика як річ, позбавлену злободенного міжрядкового смислу. «І.Богучаров хотів би, щоби ця справа не тягнулася довго, тому що тоді втрачається ефект, а предмет не так багатий зав'язкою, щоби зберігався інтерес навіть після перерви на тривалий час. Сподіваюся, що ця апологічна дрібниця може бути прочитана без нудьги. Не додавайте нічого алегоричного, як зробили деякі, прослуховуючи її: запевняю честю, що автор ніякої алегорії не мав на увазі стосовно й сучасності, і місця» (Костомаров, 1681: 1).

Сучасний дослідник О.Ясь цілком логічно охарактеризовує цей твір як «сатиричну фантасмогорію», а водночас як притчу. У «Скотском бунте», за словами науковця, «представлено нещадну критику нігілістичних, авторитарних та антигуманістичних тенденцій російського революційного руху 1870-х рр. В алегоричних образах суспільних «тварин» показано неминучість виродження як тогочасних революційних практик, так і урядового управління, що іґнорують морально-етичні та гуманістичні засади людського буття. Притча М.Костомарова репрезентує моралістичне й гуманістичне переосмислення неґативної рецепції терористичних та авторитарних практик революціонерів в антинігілістичних романах 1860–1870-х рр. На відміну від антинігілістичних творів, автор формулює, висуває й намагається відповісти на питання про ймовірний сценарій ближчого суспільного майбуття після досягнення революційної мрії» (Костомаров, 2017: 157).

Сюжет костомарівської «апологічної дрібниці» доволі простий. Малоросійський поміщик у листі переповідає своєму петербурзькому приятелю ту неймовірну історію, яка сталася в їхньому селі. Йшлося про бунт домашніх тварин проти людської тиранії. «Еще с весны 1879 года у меня в имении между скотами разных наименований начали показываться признаки сопротивления и непокорства, возник дух какого-то революционного движения, направленного против власти человеческой, освещенной веками и преданиями» (Костомаров, 2017: 166), – писав поміщик у листі. Перші «симптоми» революційного

бродіння серед худоби, зокрема бугаїв, примітив Омелько, який навчився розуміти мову тварин. З поміж гурту бугаїв особливо примітним був бугай-агітатор, чиї заклики до бунту були украй наполегливими. Негативно розцінюючи будь-які революційні рухи, М.Костомаров проводить паралелі поміж життям тваринного і людського суспільства: «У бугаев, по соображениям Омелька, бывают такие качества, какие встречаются у некоторых особей из нашего брата-человека: у них какая-то постоянная неукротимая страсть волновать без всякой прямой цели, смута для смуты, мятеж для мятежа, драка для драки; спокойствие им приедается, от порядка их тошнит, им хочется, чтоб вокруг них все бурлило, все шумело; при этом их восхищает сознание, что все это наделано не кем другими, а ими. Таких существ можно найти, как мы сказали, между людьми; есть они и между скотами» (Костомаров, 2017: 167).

На заклики бугая-агітатора відгукнулися не лише «братья-волы, сестры и жены-коровы», але й коні, вівці, кози, свині, а також домашні птахи. Вони вирішують не просто заколоти тирана, але й створити новий вільний союз, який, утім, так і лишився виключно в планах «революціонерів», чия діяльність була приречена на поразку. Штурм садиби розпочався й закінчився тим, що свині знищили квітник та городину, а гуси й кури вирішили щипати й клювати прислугу. Аби запобігти тій небезпеці, яка йшла від великої рогатої худоби, а також коней («рогачей» і копытников»), власник садиби вирішує відпустити їх на волю. Птахи-заколотники від волі відмовляються самі, бо їхні крила заслабкі для того, щоб дістатися волі. Кози і вівці в перші хвилини волі виявляються абсолютно безсилими, потрапляючи в яр. «Рогачі» й «копитники» трималися волі до того моменту, допоки в полі була паша й не виникло поміж ними внутрішнього розколу. Іронізуючи, М.Костомаров так описував його можливі причини: «Поводом к тому, вероятно, был спор самцов за самок, подобно тому, как и в нашем человеческом обществе спор за обладание прекрасным полом часто бывает источником нарушения согласия и дружбы и ведет к печальным событиям» (Костомаров, 2017: 181). Тож усі заколотники або добровільно, або завдяки вмовлянням Омелька повертаються під владу тирана. Саме таким постає життя тварин після досягнення революційної мрії про волю, образ якої, як виявилося, в уяві «революціонерів» був надто абстрактним. У цьому контексті, за спостереженнями О.Яся, «сюжет фантасмагорії постає як своєрідна предтеча фабули знаної повісті-антиутопії «Скотоферма» («Колгосп тварин») англійського письменника Дж.Орвелла – відомого критика радянського тоталітаризму» (Костомаров, 2017: 157).

Доречними, на нашу думку, є паралелі поміж «Скотским бунтом» М.Костомарова та «Листами з хутора» П.Куліша, алюзія до яких, як і до хутірської філософії, у них викладеної, міститься в нарисі

М.Костомарова. Згадуючи про наукові відкриття щодо існування мови тварин, М.Костомаров стверджував: «Об этом уже писано было много. Мы, живучи в *хуторской глуши*, не читаем таких сочинений, слышим только, что есть они где-то в Европе; зато у нас найдутся такие мудрецы, которые получше европейских ученых ознакомились со способами, какими скоты выражают свои мысли» (курсив наш – О.С.) (Костомаров, 2017: 166). І епістолярний цикл П.Куліша, і «Письмо малороссийского поміщика…» М.Костомарова постають як своєрідні апології (захисні листи). Утім, якщо П.Куліш у «Листах з хутора» виступив апологетом хутірської філософії, то М.Костомаров у «Скотском бунте», який він називає «апологічною дрібницею», виступає апологетом морально-етичних та гуманістичних засад людського буття. Алюзія на «Листи з хутора», уміщена в «Скотском бунте», налаштовує на припущення, що лист-містифікація М.Костомарова постав під впливом популярної на той час містифікації П.Куліша.

Висновки. Ведучи мову про містифікацію як різновид літературної гри в українській традиції, варто брати до уваги той факт, що українська людина першої половини XIX століття перебувала в екзистенційній ситуації неможливості примирення з існуючою дійсністю. При цьому саме гра створювала умови для дистанціонування від недосконалого світу, а ігрова поведінка давала можливість зберегти себе в умовах жорсткої цензури й постійних політичних репресивних заходів. Невипадково доба українського романтизму позначена появою цілої низки письменницьких містифікацій, псевдонімів, масок та шифрів. Оригінальною містифікацією постає нарис М.Костомарова «Скотский бунт. Письмо малороссийского помещика к своему петербургскому приятелю», що виконувала конспіративну функцію. Приписувана І.Богучарову, ця містифікація містила гостру критику авторитарних тенденцій російського революційного руху й характеризувала М.Костомарова як апологета морально-етичних та гуманістичних засад людського буття

Список використаних джерел

1. Грабович Г. У пошуках великої літератури. Київ: Інститут археографії АН України, 1993. 55 с
2. Гром'як Р., Ковалів Ю. Літературознавчий словник-довідник. Київ: Академія, 1997. 752 с.
3. Забужко О. Шевченків міф України. Київ: Факт, 2006. 144 с.
4. Кант И. Собрание сочинений в шести томах. Москва: Мысль, 1966. 564 с.
5. Костомаров Н. – Гатцуку А. [грудень 1880 р., м. С.-Петербург]. Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського. Ф.22. Спр.33. Арк.1

6. Костомаров Н. – Гатцуку А. (1 января 1881 г.). ІР НБУВ. Ф.22. Спр.21. Арк.1.
7. Костомаров Н. Скотской бунт. Письмо малороссийского помещика к своему петербургскому приятелю (До 200-річчя від дня народження М.І.Костомарова та 100-ліття першої публікації «Скотского бунта») (вступна стаття О.В. Яся). *Український історичний журнал.* 2017. № 1. С.157-182.
8. Наєнко М. Інтим письменницької праці. Київ: Просвіта, 2013. 735 с.
9. Поліщук Я. Авторство і гра. *Синопсис: текст, контекст, медіа*. 2013.№2. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stkm_2013_2_5
10. Романенко О. Художня інтерпретація пінкертонівських мотивів у літературних містифікаціях Майка Йогансена. *Соціосфера*. 2014. № 1. С. 51–56
11. Шалагінов Б. Романтичний словник: до історії понять і термінів раннього німецького романтизму. Київ: Видавництво НаУКМА, 2010. 136 с.
12. Шевченко Т. Зібрання творів: У 6 т. К.: Наукова думка, 2003. Т.6. 632 с.
13. Шиллер Ф. Собрание починений в 7 томах. Москва: Государственное издательство художественной литературы, 1957. Том 6. 793 с.
14. Шкарлута Т. Містифікація «Порфирій Горотак» в еміграційному літературному процесі 1940-х років: Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. Київ, 2016. 204 с.

References

(Транслітерація)

1. Hrabovych H. U poshukakh velykoi literatury. Kyiv: Instytut arkheohrafii AN Ukrainy, 1993. 55 s. (ukr).
2. Hromiak R., Kovaliv Yu. Literaturoznavchyi slovnyk-dovidnyk. Kyiv: Akademiia, 1997. 752 s. (ukr).
3. Zabuzhko O. Shevchenkiv mif Ukrainy. Kyiv: Fakt, 2006. 144 s. (ukr).
4. Kant I. Sobranie sochineniy v shesti tomah. Moskva: Myisl, 1966. 564 s. (rus).
5. Kostomarov N. – Hattsuku A. [hruden 1880 r., m. S.-Peterburh]. Instytut rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. V.I.Vernadskoho. F.22. Spr.33. Ark.1 (ukr).
6. Kostomarov N. – Hattsuku A. (1 yanvaria 1881 h.). IR NBUV. F.22. Spr.21. Ark.1. (ukr).
7. Kostomarov N. Skotskoy bunt. Pismo malorossiyskogo pomeschika k svoemu peterburgskomu priyatelyu (Do 200-rIchchya vId dnya narodzhennya M.I.Kostomarova ta 100-lIttya pershoYi publIkatsIYi «Skotskogo bunta») (vstupna stattya O. Yasya). UkraYins kiy Istorichniy zhurnal. 2017. № 1. S.157-182. (rus).
8. Naienko M. Intym pysmennytskoi pratsi. Kyiv: Prosvita, 2013. 735 s. (ukr).

9. Polishchuk Ya. Avtorstvo i hra. Synopsys: tekst, kontekst, media. 2013. №2. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stkm_2013_2_5 (ukr).
10. Romanenko O. Khudozhnia interpretatsiia pinkertonivskykh motyviv u literaturnykh mistyfikatsiiakh Maika Yohansena. Sotsiosfera. 2014. № 1. S. 51–56 (ukr).
11. Shalahinov B. Romantychnyi slovnyk: do istorii poniat i terminiv rannoho nimetskoho romantyzmu. Kyiv: Vydavnytstvo NaUKMA, 2010. 136 s. (ukr).
12. Shevchenko T. Zibrannia tvoriv: U 6 t. K.: Naukova dumka, 2003. T.6. 632 s. (ukr).
13. Shiller F. Sobranie pochineniy v 7 tomah. Moskva: Gosudarstvennoe izdatelstvo hudozhestvennoy literaturyi, 1957. Tom 6. 793 s. (rus).
14. Shkarluta T. Mistyfikatsiia «Porfyrii Horotak» v emihratsiinomu literaturnomu protsesi 1940-kh rokiv: Dysertatsiia na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata filolohichnykh nauk. Kyiv, 2016. 204 s. (ukr).

Статтю рекомендовано до друку
доктором філологічних наук, професором, завідувачем кафедри
української і зарубіжної літератури та методики навчання
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»
Мазохою Галиною Степанівною

Стаття надійшла до редакції
18 січня 2019 року

Оксана Свириденко
кандидат филологических наук, доцент,
доцент кафедры украинской и зарубежной литературы и методики обучения
ГВУЗа «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»,
ул. Сухомлинского, 30
08401, г. Переяслав-Хмельницкий, Украина
o.svyrydenko@ukr.net

«СКОТСКИЙ БУНТ. ПИСЬМО МАЛОРОССИЙСКОГО ПОМЕЩИКА К СВОЕМУ ПЕТЕРБУРГСКОМУ ПРИЯТЕЛЮ» Н.КОСТОМАРОВА КАК ЛИТЕРАТУРНАЯ МИСТИФИКАЦИЯ

Oksana Svyrydenko
Ph. D. in Philology, Assistant Professor,
Assistant Professor at the Chair for Ukrainian and Foreign Literature and Methodology
«SHEI Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University»,
Sukhomlynskiy str., 30, 08401 Pereiaslav-Khmelnytskyi, Ukraine
o.svyrydenko@ukr.net

«THE FARM ANIMALS' REVOLT. LITTLE RUSSIAN LANDLORD'S LETTER TO HIS ST. PETERSBURG'S FRIEND» BY M.KOSTOMAROV AS LITERARY MYSTIFICATION